

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

E LŐFIZETÉSI ÁRAK

Bemutatóban

Egész évre	—	750
Félévre	—	380
Negyedévre	—	200
Egy hónapra	—	70
Egy szám ára pályaudvaron és vidéken is	—	3 lej
Bukarestben	—	2-50

Csehszlovákiában

Egy hónapra	—	25 ct
Egy szám	—	1-50 ct

1924 július 9

asárló
tüzifa
szám
ések
ndók.

ZTEK
yulször-
alapok

és uridivatáru-
Ferdinand 6.

Weig

yarának
lyában

és hára-
nzések,
mek-
uha-
és

el-
ában
árak
Gyors
olgálás.
zmény!

át érdekében
özödjön meg,
gy butorait mégis

Scher Albert
Társaság

nél szerzhethi be
legelősbban.
yelnli a címre!

Ferdinand 61. sz.
gyártelep: Gherla

TÖRÉS, KIADÓ
KÖZVETLEN
Közvetlen, St. Baron
No. 10, (Brassai-utca) 10
Közvetlen: Szerkesztőség
Közvetlen: 977
No. 10. K. K. — 538
Közvetlen: Kéziratok a
Közvetlen: Kéziratok a
Közvetlen: Kéziratok a

1924 július 10 Csütörtök

Csuj-Kolozsvár * VII. évfolyam * 152. szám

5684. Tamuz 8

A vasut csődje

Körülbelül három-négy esztendővel ezelőtt egy hatalmas amerikai pénzcsoport ajánlatot tett Romániának, hogy hajlandó igen kedvező feltételek mellett bérbevenni az államvasutakat. Nem emlékszünk már pontosan az ajánlat egyes pontjaira, de nagyjában a következőkről volt szó: Az amerikai csoport tíz évre átveszi az akkor még hihetetlenül siralmas állapotban lévő román vasutakat, új kocsiparkot állít be, új vasutvonalat épít, többek között kiépíti a második sínpárt Nagyvárad—Bukarest között, új vonattársaságokat állít be, egyszóval valóságos amerikai nivóra fogja emelni Románia vasuti rendszerét. A társaság igen magas bért ajánlott fel és ezenkívül kötelezte magát, hogy a tíz év leteltével minden ellenszolgáltatás nélkül visszaadja az államnak a teljesen reorganizált és nagyarányúval fejlesztett vasutat. Az ajánlatot persze nem fogadta el a kormány.

Ezt a régi históriát csak annak illusztrálására meséltük el újra, hogy a vasut nem éppen a legrosszabb üzlet. Ha egy komoly amerikai pénzcsoport hajlandó milliárdos befektetéseket eszközölni, olyan befektetést, amelyet tíz év leforgása alatt a vállalkozás jövedelméből kell visszazereznie, akkor a vasut bizonyára *brillians üzlet*. De mint minden üzletnél, itt is döntőszerepet játszik az, hogy kiéke a kezében van. Az amerikaiak kezében kitűnő üzlet, a Bratianu-kormány kezében azonban távolról sem mondható annak. Nem telik el nap, hogy hivatalos és félhivatalos helyről nyilatkozat ne hangzanék el arról, milyen óriási deficitet dolgozik a CFR. Pedig a vasut igazgatóság az utóbbi években alig eszközölt lényeges befektetéseket a közlekedési organizmus újjáépítésére. Románia kocsiparkjának negyven százaléka még mindig használhatatlan állapotban hever a mellékvágányokon, a személyszállító kocsik még mindig siralmas lerongyoltságban gurulnak tova és egyetlen számbavehető új vasutvonal nem épült. Ami kevés épült, arról is azt mondják a hozzáértők, bár ne épült volna. A deficitet tehát semmiesetre sem a jövőre szóló befektetések idézik elő. A tétel talán fordítva igaz: azért vannak a vasutnak deficitjei, mert nem eszközölte azokat a szükséges beruházásokat, amelyek az üzem egészséges továbbfolytatásához szükségesek lettek volna.

Mint a legtöbb itteni állami üzemet, a CFR-t is a rossz gazdálkodás sodorja a romlás útjára. Itt van például ez a deficit. A kormány úgy gondolt segíteni a bajon, hogy egyszerűen felemeli a szállítási és viteldíjakat. A legfőbb gazdasági tanács mai határozata már szentesítette is a huszonöt százalékos tarifaemelést. Elképzelni sem tudunk elhibázottabb és felelőtlenebb kormányintézkedést, mint a mostani hivatalos árdrágítást. Eltekintve attól, hogy a CFR deficitjét nem az alacsony tarifa idézte elő, tehát a deficit eltüntetését sem lehet tarifaemeléssel megvalósítani, a mostani időpontban valóságos katasztrófális hatású lehet az egész közgazdasági életre a vasut áremelése. Eddig a kormány, ha a lej esése miatt támadások érték, mindig arra hivatkozott, hogy csak elleneségek külföldi machinációról van szó, mert a lej belső vásárlóképessége a régi maradt. A mostani tarifaemelés azonban nyílt bevallása annak, hogy ez az állítás nem őszinte, mert éppen a kormány cáfol rá. A legfőbb gazdasági tanács tarifaemelése közgazdaságilag ártékeltelve annyit jelent, hogy az állam máról holnapra huszonöt százalékkal devalválta a lejt.

A CFR bajait nem lehet tarifaemelésekkel meggyógyítani. Az egész gazdasági rendszer és gazdálkodási metódus átalakítására van szükség, hogy a bajok elmúljanak. Csak nemrég közöltünk tudósítást arról, hogy a vasut miként vásárolja meg drágán a fát ugyanakkor, amikor olcsó ajánlatok is állanak rendelkezésére. A

mai számunkban közlünk egy hirt, hogy a hirhiedt prahovai hid javítására előirányzott összeg nem volt elegendő és ezért ismét súlyos forgalmi zavarok vannak. A kereskedők napról-napra hangosabban panaszkodnak, hogy a magas vámtarifák és a még magasabb szállítási költségek miatt teljesen megbénult az export és import, nem szállítanak semmit és nincsen forgalom. Így áll elének a lesújtó *circulus vitiosus*: magasak a vámok, magasak a transzportköltségek, ezért nem szállítanak, és mert nem szállítanak, ezért alacsonyok a CFR. bevételei és ezért növekszik egyre a

deficit. Az egész gazdasági politikát kell revízió alá venni, mert: mikrocosmos in makrocosmos, a tenger egy csöppjében felismerheted az egész tengert. A CFR deficitjében a liberális rezsim egész gazdasági politikájának csődjét lehet felismerni. Rendbe kell hozni a vasutakat és ügyelni kell rá, hogy békében és háborítatlanul lehessen utazni rajtuk, normálissá kell tenni a vámrendszert, hogy a kereskedőknek érdekükben álljon a szállítás, tisztességes gazdálkodást kell bevezetni és akkor majd nem lesz szükség tarifaemelésre, mert a vasut, ha így kezelik, — a legkitűnőbb üzlet lesz.

Caillaux ismét a politika szinpadán

Cikkisorozatot ír a „Manchester Guardian“-ba. A francia politika utolsó tíz esztendeje

(Páris, július 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) Joseph Caillaux volt francia miniszterelnök, akit az új kormány csak nemrég rehabilitált, többévi hallgatás után most ismét megszólalt. A „Manchester Guardian“ hasábjain a meghurcolt politikus tollából hosszabb cikkorozat fog megjelenni, amely éles bonokés alá veszi a francia politika eseményeit. Műnkben van alább Caillaux első cikkét közölni, amely világos és plasztikus képét adja az 1914 óta eltelt tíz év francia politikájának. A cikk így szól:

A május 11-iki francia választások verdiktje által megdöntött Poincaré-kormány bukása, Millerand köztársasági elnök gyorsan végbenő letétele és egy politikai irányzat teljes összeomlása — ezek azok az események, amelyek hazánkban a legutóbbi időkben gyors egymásutánban egymást követték és amelyeknek olvasóik előtt való kommentálására engem felkértek.

A reakciók azt mondják, hogy ez a forradalom. De órájuk lassan jár. Igenis volt forradalom, ha ugyan szabad ezt a szót úgy értelmezni, hogy ez intézményeknek erőszak alkalmazása nélkül való megváltoztatását jelenti — de ez az 1912 és 1914 közötti években történt. Ennek következményei egészen 1924-ig egyre inkább mutatkoztak, 1924-ben a francia nemzet „megálljt” kiáltott. Megnyilvánította szuveren akarát, hogy a köztársaságot ismét olyan állapotban akarja látni, amilyennek mindenkor ismerték: a béke és a reformok köztársaságának.

Anélkül, hogy érveimet részletek tömegeivel támasztanám alá, meg kell magyaráznom az eseményeket és röviden meg kell indokolnom azt a fluktuációt, amelyen a francia politika az utolsó tíz év folyamán keresztülment.

A patriotizmus kényszerei

A nacionalisták ismételtelen — és teljes joggal — hangoztatták, hogy az ország politikai alapelveiben bekövetkezett új orientáció Poincaré 1912 januárjában bekövetkezett uralomrajtásakor vette kezdetét. A változást az első évben alig lehetett észrevenni. Poincaré, akinek mindenkor becsúgya volt az állam legmagasabb állásának a betöltése, a republikánus balszárny gyanújának eloszlatását tűzte ki céljául. Ez részben eredménnyel is járt. Mindenesetre — hála annak a segítségnek, amelyet a jobboldaltól kapott — 1913-ban sikerült neki a legtöbb hatalmat a választásokon biztosítani. Gondosan kerülve a nyilvánosság előtt való szereplést és céljait földalatti utakon előmozdítva, az új államfő még egy teljes esztendeig el tudta háritani annak a viharának a kitérését, amely már régen a levegőben volt. Ez a vihar azonban már a küszöbön állott. Poincarének, ha nem tör ki a háboru, szabad folyást kellett volna engednie annak az elégedetlenségnek, amelyet a radikálisok és a szocialisták éreztek belpolitikájának, főleg azonban a külpolitika hirtelen megváltoztatásán.

A háboru egész ideje alatt a baloldal politikusaira a patriotizmus olyan rezervált állásfoglalást kényszerített, amelyet azok egészen az önmegtágadás határáig gyakoroltak. Nem emeltek szót az Elysée diktatúrája ellen, mely 1917-ben Clemenceauval való közös diktatúrává alakult át.

Nem emeltek szót a hajszák és osztracizmusok ellen, melyekkel nem egy vezetőjüket üldözték, mi alatt ellenfeleik folytonosan előre törtek. Nem emeltek szót végül még azok ellen a rágalmozási hadjáratok ellen sem, melyek végtelen károkat okoztak nekik.

„Égszinkék kamara“

A jobboldal politikusai állandóan gunyolták a radikálisokat és a szocialistákat, akik mindig a „békét” írták programjaik legelejére, gáncsolták őket, hogy nem látták előre a háborut és nem tettek megfelelő előkészületeket rá, rágalmozták és gyalázták őket és így lépésről-lépésre aláaknázták a republikánusok helyzetét az országban. Mindezek dacára sem sikerült volna a kamarában többséget szerezniük, ha az oroszországi események nem tették volna lehetővé a nemzet megfélemlítését azzal, hogy a vörös rémet emlegették állandóan és a bolsevizmus behozatalával ijesztgették a választókat. De nem sikerült volna a kamarai többség megszerzése akkor sem, ha nem segítő őket egy új választási rendszer, amely abszurdul megalkotva csak azt ószolta, hogy zavarba ejtsen és amely valóban zavarba is ejtette a választók nagy tömegeit. Az 1919-ben megválasztott kamara, amelyet a francia uniformisok színe után nagyon helyesen neveztek „égszinkék kamarának”, ilyen előkészítés és ilyen kivételes körülményeknek köszönheti létét. Ezek a körülmények azonban olyan rendkívüliek voltak, hogy egészen valószínűtlennek látszott a megismétlődésük. Azok a reakciók, akik nem nélkülözték az előrelátást, — volt néhány ilyen ritka madár is — annyira tisztában voltak gyözelükük efemer voltával, hogy mindent megtettek a választók megkérdésének ad calendae graecas kitéléséhez. Ürügyül hozták fel a súlyos külpolitikai helyzetet, a Ruhr-affért és sok más egyebet, így próbálták rávenni a kormányt arra az egész 1923-as évben és 1924 első hónapjaiban, hogy halassza el a nemzethez való felelősséget.

Félelem a háborútól, félelem a reakciótól

A végtelenségig azonban mégsem lehetett kitolni a választásokat. Május 11-én elsöpörték az égszinkék kamarát, főként a falusi szavazók akaratából. Az előző kamara többségének tagjai vezértük személyét próbálták pajzsként maguk elé tartani. Alig volt olyan választókerület, amelyben a konzervatív jelölt nem jelentette volna ki kiáltványaiiban és beszédeiben, hogy ellene szavazni annyit tesz, mint Poincaré, a nagy lotharingiai és a nagyszerű hazafi ellen szavazni. A többség ehhez még azt is hozzátette, hogy ellenfeleire szavazni egyet jelent e sorok írójára való szavazással. Az ország olyan érthető választ adott, amilyen érthetőt csak kívánni lehetett. Mi befolyásolta a határozatot? Félelem a háborútól, félelem a reakciótól.

Sokszor jegyezték meg, hogy a francia választók — talán így van ez más országokban is — sokkal hajlamosabbak valaki, vagy valami ellen szavazni, mint valakiért, vagy valamiért. Ez a megfigyelés mindenképp helyes, de nem teljes. A mi harcainkban a paraszt véleményét nem az új

ságokból meríti — semmit sem törődik a párisi sajtóval és nincs sokkal több hite abban sem, amit a helyi lapok mondanak neki —, hanem abból, amit környezetében hall beszélni. Ha azt látja, hogy a gazdag földbirtokos, a nemes ember, vagy a gazdag tőkés, akinek reakciós és igen sok esetben rojalista nézeteikkel tisztában van, egy embert, vagy egy politikai irányt dicsér a jelenlétében és ha azt találja, hogy a papság, amely, sajnos, tíz eset közül kilencben csupán az arisztokraták szócsöve, azonosítja magát ezzel a dicsérettel, úgy Jacques Bonhomme már tisztában van vele, mit fog csinálni. Ellene szavaz annak az embernek és annak a politikának, melyet azok támogatnak, akikre mindig gyanakszik.

Jaqes Bonhomme gyanakszik Mennél inkább hangsúlyozták a letűnt rezsim advaroncai, hogy ők milyen meggyőződéses bámulói Poincarénak és mennél inkább dicsérték államférfiúi tehetségét, törhetetlen hazafiságát stb., a falusi szavazók serege annál inkább kezdett gyanakodni. Ők konzervatívok a szó legnemesebb értelmében, de gyűlölik a reakciót. Mindenek fölé pedig nem akarnak hallani sem háborúról, már pedig mindazok mögött, amiket nekik a Ruhr-expedícióról, továbbá a miniszterelnök és a kormány energiájáról mondtak, olyan kalandokat sejtettek, amelyek veszélyesek a békére, arra a békére, amelyhez a háboru lidércnyomásos álmának szörnyű szenvedései után jobban ragaszkodnak, mint valaha.

Május tizenegyedikének győztesei az ország akaratát szigorúan értelmezve el voltak határozva arra, hogy véget vetnek az állam vezetésébe bevitt személyes politika folytatálagos bevezetésnek, amely nyomorékká teszi a parlamenti rendszert. Millerandnak is el kellett mennie. A hátsó kijáraton kellett távoznia, mintán nem volt meg a jóízűsége, hogy a főbejáraton távozzék.

Visszaállítottuk a köztársaságot Most még csak egy-két szót a helyzet összefoglalására. A köztársaságot visszaállítottuk. Az új elnöknek, aki meggyőződéses republikánus, ragaszkodnia kell és késztelenül ragaszkodni is fog a törvényekhez és azokhoz a tradíciókhoz, melyeket mindig tiszteletben tartottak elődei, egyetlen kivétellel. Az államfő kötelessége az uralkodás, nem pedig a kormányzás.

Legalább négy éven át, de valószínűleg még tovább is, a kormány a baloldali pártok kezében lesz, azoknak a pártoknak birtokában, melyeknek vezére nagyszerű képességei, szilárd jelleme, demokratikus érzelmei és patriotizmusát szélesbítő és tökéletesítő tevő európai fellegása folytán Herriot.

Hagyjátok őt szabadon dolgozni! A helyzet tisztázása mellőzhetetlen volt, de ez volt legkönyvebb feladata. Sokkal nehezebb munka lesz építeni.

„Jól vágtál, fiam, most azonban vetni kell kezdeni” — mondotta Medici Katalin III. Henriknek, aki olyan események folytán, melyekről talán nem is kell szólni, arra kényszerült, hogy megszabaduljon egyikétől azoknak a lotharingiai hercegeknek, akik, hogy gonosz nagyraagyásukat hazájuk költségén előgithessék ki, felsorakoztatták hadseregükben annak a kornak minden fanatikusát és nacionalistáját. Ma újból „vetni kell kezdeni”, újból megszabadulva egy lotharingiai hercegtől...

A legfőbb gazdasági tanács hozzájárult a vasúti tarifa emeléséhez. Bukarestből jelentik: A legfőbb gazdasági tanács elhatározta a vasúti tarifa felemelését a CFE. hatalmas deficitje csökkentésére. A minisztertanács elfogadta a legfőbb gazdasági tanács határozatát.

1980 LEI
a legújabb tavaszi férfiföltöny

Katz és Mendel
cégnél Cluj, Főter 10.

„Békekövetként jöttem Párisba” Macdonald a franola fővárosban. Tovább folytatták a Chaquersben megkezdett tárgyalásokat

(Páris, július 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) Macdonald angol miniszterelnök tegnap délután négy órakor érkezett Párisba. A pályaudvaron Herriot és francia kabinet több tagja várta. A pályaudvar előtt és az utvonalon hatalmas tömeg gyűlt egybe, mely lelkesen megéljenzte Macdonaldot.

„Éljenek a béke miniszterelnökei”, hangzott mindenfelől. A kormányelnökök a pályaudvarról egyenesen a Quay d'Orsay-ra hajtottak, ahol azonnal megkezdtek tanácskozásait.

Macdonald az újságíróknak kijelentette, hogy mint békekövet érkezik Franciaországba és erősen hiszi, hogy útja eredményes lesz.

Herriot nyilatkozott a Macdonaldal folytatott tárgyalásokról. Kijelentette, hogy a tárgyalások kedvezően haladnak és reméli, hogy

még ma megfogalmazzák a közös nyilatkozatot.

Egy három hónapos román városban

Kihalt az élet Zsombolyán, üresek az üzletek. A türelmetlen posta. Ami Romániában hiányzik. Nem kaptak fizetést a tisztviselők. A zombolyai zsidók között

(Jimbolau-Zsombolya, július 9. Az Uj Kelet munkatársától.) Az utcák jelzése még szerb és német. A jelzőtáblák alatt azonban nem egy házon ott diszeleg már a hackenkreuz, amely ize bevonult Zsombolyára is.

Három hónap óta a kis vajdasági város országot cserélt s békés megállapodás révén Románia integráns része lett. Három hónap alatt történelmi változáson ment át a kis városka, mely hivatalosan most is csak falu — s komoly törekvéssel igyekszik beleilleszkedni új helyzetébe. Természetesen ez nem megy a legsimábban. Persze, szó sincs arról, hogy talán a lakosságot a pár éves SHS. uralom jugszlávvtette volna; hiszen a lakosság legnagyobb része sváb, magyar és zsidó. A változásnak inkább a közgazdasági következményei azok, amelyek hatásukat érzetik.

A kifosztott város

Zsombolya kereskedelmi élete teljesen elhalt. Az üzletek csak úgy kongnak az ürességtől. Pedig a kereskedőkre ugyancsak rátérne egy kis üzlet. A szerbek kivonulásuk előtt óriási adókat vetettek ki s ezeket könyörtelenül behajtották. Aki fizetni nem tudott, a párnáját is elvették. De ezek immár elmúlt dolgok. Már nem is panaszkodnak miatta. Sokkal nagyobb baj az az üzletlenség, mely most valósággal megölte Zsombolya életét. Vidéktől elvágva, a régi, híres és erős kereskedelem nincs mihez kezdjen. A vevőket legfeljebb a különböző hatósági ügynökök, agentek pótollják, akik különböző Revista-k emberivel sorra járják be az üzleteket és előfizetéseket, hirdetések gyűjtései hatósági asszisztenciával. Különösen a Revista Politiei busaresti lap vezetett sikeres hadjáratot az amugy is kifosztott kereskedők ellen.

Visszaesés

A második súlyos meglepetés a zombolyai kereskedelemnek az, hogy a román közgazdasági élet alapkellékei hiányoznak. Így csak egyet: a kifosztatlan szerb posta helyett most a zombolyai román postát rendes forgalom helyett inkább a „nacionalizálás” foglalkoztatja. A posta falán talán kiírják ugyan a szükséges tudnivalókat, azonban csak román nyelven, már pedig azt valóban nem lehet kívánni senkitől, hogy három hónap alatt megtanuljon egy új nyelvet. Igen súlyosan és bizonyos megdöbbenéssel vette tudomásul a zombolyai kereskedelem, hogy a román posta nem ismeri még a postatakarékpénztárt és így a clearing-forgalmat sem. Jugoszláviában a postatakarékpénztárak utján a clearing kifogástalanul működött.

Sztrájkoló tisztviselők

De különös meglepetéseket hozott a zombolyaiak számára az új adminisztráció is. A román állam ugyanis átvette az ottmaradt tisztviselőket. Átvette, de — a szokásoknak megfelelően — nem fizette reudesen őket. Elmúlt az első, el a második hónap és az átvett tisztviselők egyetlen bani fizetést sem kaptak. Julius elsején azután megelégték a dolgot és egyszerűen nem mentek be hiva-

amely tartalmazni fogja az összegegyeztetett francia és angol álláspontot a Dawes-jelentés alkalmazásáról és precizirozza a londoni konferencia feladatait.

Macdonald szintén nyilatkozott.

— Véget akarok vetni azoknak az üzelmeknek, — mondotta — amelyek tudatosan akarnak viszályt szítani Anglia és Franciaország között és

biztosítani kívánom a londoni konferencia sikeres lefolyását.

Európa biztonságaért multhatatlan szükség van Anglia, Franciaország, Belgium és Olaszország együttműködésére.

A francia reakciós sajtó e kijelentések ellenére is tovább támadja a kormányt és azt írja, hogy Macdonald csak Herriot könyörgésére jött Párisba mentőangyalként.

találkba. A Jugoszláviában ismeretlen állam-biztonsági rendőrség azután erőlyesen gondoskodott, hogy a hivatalnokok tovább dolgozzanak. Fizetésükről azonban a sziguranca sem gondoskodott. Hja, ez nehezebb.

Pedig a hivatalos pénzszerzésnek nem egy megdöbbenő új rendszerét léptették életbe. Csak egy kis példa: bevonták az összes ipar-engedélyeket és ujakat bocsátanak ki. Persze nem ingyen; ez a kis csere engedélyenként 180 lejbe kerül. Mintegy ezer iparengedélyről van szó, tehát jelentékeny új jövedelemről.

Nincsic megértett hiúsága

Zsombolya lakossága különben érdekes okát adja annak, hogy miért csatolták el Jugoszláviától. Az ok: Nincsic szerb külügyminiszter megsértett hiúsága. Nincsic ugyanis a Vajdaság képviselőjelöltje volt és amikor Zsombolyán programbeszédet mondott, a svábok valósággal lehurrogták. Nincsic meg is bukott s ezért könnyű szívvvel mondott le Zsombolyáról. Legalább is ezt beszélnek...

A felosztott rendőrség

A sok áldásból egyetlen egy nem jutott ki Zsombolyának. És ez: a rendőrség. A zombolyai sváb lakosság ugyanis küldöttséget menesztett a temesvári prefektushoz, amelyben azt kérte, hogy a már felállított román rendőrséget oszlassák fel, majd ők ugysis rendet tartanak. Így azután a tizenkétezer lakosu város rendőrség nélkül maradt, — biztos menedékhelyül az ország betörőinek. Nem valószínű azonban, hogy ez a különös állapot hosszú ideig tartson, amely annál kevésbé indokolt, mert Zsombolyán, mint határmenti zónában katonaság nem tartózkodhat.

A zombolyai zsidók

Zsombolyával mintegy negyven zsidó család került a romániai zsidóság sorközösségébe. Negyven család szinte kivétel nélkül kereskedő és iparos. A kis hitközség Nagyikindához tartozott, ott volt rabbija és anyakönyve. Most az impériumváltozás folytán önálló hitközség kíván lenni, jöllehet közigazgatásilag Nagyszentmiklóshoz tartozna. A nagyszentmiklósi zsidó hitközség már meg is tette a szükséges lépéseket ebben az irányban. Bizonyos, hogy Zsombolya és Nagyszentmiklós igen messze esnek egymástól s így feltétlenül megvan Zsombolyának az a joga, hogy önálló hitközség legyen. A zombolyai zsidóság különben eddig távol állott az általános zsidó-munkától. Sainte megható volt, hogy a zombolyai zsidóság milyen meleg szeretettel fogadta a szövetség kiküldöttét s milyen szeretettel kapcsolódott be az erdélyi zsidóság nagy közösségébe. Beamter Ede hitközségi elnök valóban értékes és lelkes munkát végzett ebben az irányban és értékes munkatársakat talált az erdélyi és bánági zsidóság Simberger Lajosban, Schlesinger Jenőben, S. Schönauerben, Mandi Oszkárban, Merker Chevrá Kadisa elnökben is. Új társaink e sorközösségben a szerbek alatt semmiféle antiszemizmust nem éreztek s remélik, hogy velük együtt a román hatóságok ezt a szellemet is átvették.

(Cluj-Kolcsinótól.) A röviden beszélt Oleras Bukarest felügyelő Olerasok ügye nyos jelentés az egész nem is az zsidó lakossá-

Ma már fekszik előtt jelentés, az a kormány Csernovitzban megunva felvették a litások főin san helybe szóló részle

Oleras v jelentették, ciköz vezető a rend fent mánybiztos a jelenlevők képviselői mánybiztos hagyja a d ságnak ny szemita atr vezérfelügy minden leh érdekében, ták, hogy tisztában is értékével.

Oleras hogy a kor novitzból, E vókálták. E tett a zsidó sen utasított vita során az anketon tor állítását hozta fel.

Dr. K történet. T vezére.

Oleras Dr. Ebn gyok a ves lóban is e prefektus u Manesc márok pro

Dr. E szetű. Nálú gig az utc betördösték többi romá maradtak.

Oleras: amelyből napokban

Dr. Kas török is leh

Dr. Ebn Popescó es mig Kreise súlyos sebé ténik.

Oleras gatót, vajj zást ebben Manescu re egyzőköny etteseket r ratali jelen

risba
Chaquarsben

összegegyeztetett fran-
Dawes-jelentés alkal-
londoni konferencia fel-

kozott.
szoknak az üzelmeknek,
adatosan akarnak vi-
ciaország között és
ondoni konferencia
yását.

atatlan szükség van
ium és Olaszország

kijelentések ellenére
és azt írja, hogy
rgésére jött Párisba

osban
tlen posta.
viselőik.

ismeretlen állam-
erélyesen gondos-
k tovább dolgoz-
a sziguranca sem
ebb.
erzésnek nem egy
léptették életbe.
ták az összes ipar-
átanak ki. Persze
e engedélyenként
er iparengedélyről
aj jövedelemről.

megsértett hiúsága
önben érdekes okát
toiták el Jugoszlá-
b külügyminiszter
ugyanis a Vajda-
amikor Zsombot-
tt, a svábok való-
meg is bukott s
le Zsombolyáról.

zlatott rendőrség
egy nem jutott ki
lőrség. A zombolyai
ldöttséget menesz-
hoz, amelyben azt
román rendőrséget
rendet tartanak.
ostu város rendőr-
s menedékhelyül
alószintű azonban,
hosszu ideig tar-
okolt, mert Zsom-
nában katonaság

Zsombolyai zsidók

nyven zsidó család
összességébe. Negy-
ül kereskedő és
zikindához tartoz-
könyve. Most az
lló hitközség ki-
ilag Nagyszent-
entmiklósi zsidó
szükséges lépése-
os, hogy Zsom-
en messze esnek
van Zsombolyai-
község legyen.
n eddig távol ál-
Sziinte megható
g milyen meleg
kiküldötték s
t be az erdélyi
nter Ede hit-
s lelkes munkát
értékes munka-
rsági zsidóság
er Jenőben, S.
Merkler Chevra
e sorsközös-
antiszemitiz-
y velük együtt
et is átvették.

A csernovitzai zsidóság vezérének vitája a kormánybiztossal

Részletes jelentés a csernovitzai vizsgálat paródiájáról. Oleras vezérfelügyelőt a zsidóság elleni vizsgálati biztárak meg. A csernovitzai zsidóság vezetési felvilágosítják és meggyőzik a kormánybiztost. Nem ostromállapotot és nem igéretet, hanem tetteket vár a csernovitzai zsidóság. Intő figyelmeztetés a román diáksághoz

(Cluj-Kolozsvár, július 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Uj Kelet tegnapi számában már röviden beszámolt arról az ankétról, amelyet Oleras Bukarestből kiküldött sziguranca-vezérfelügyelő Csernovitzban az antiszemita zavargások ügyében lefolytatott. Már tegnapi hiányos jelentéseinkből is megállapítottuk, hogy az egész vizsgálatnak az a színe, mintha nem is az antiszemita merénylők, hanem a zsidó lakosság ellen irányulna.

Vizsgálat — a zsidók ellen

Ma már a maga részletes terjedelmében fekszik előttünk a vizsgálat lefolyásáról szóló jelentés, amelyből kétségtelenül kiderül, hogy a kormány csak azért sietett olyan nagyon Csernovitzban a vizsgálatot, mert a zsidók megunva a háromszori verést, negyedszerre felvették a verekedőkkel a harcot és a brutálisok főinszenálóját, Tudor Popescut alaposan helybenhagyták. A jellemző vizsgálatról szóló részletes jelentésünket itt adjuk:

Oleras vezérfelügyelő, amint azt már tegnap jelentettük, legelőször is közölte a zsidó frakciók vezetőivel, hogy hirdettett népgyűléstük a rend fenntartásának érdekében betöltje. A kormánybiztos bejelentésére élénk vita indult meg a jelenlevők között, amelynek során a zsidóság képviselői keserű hangon érdeklődtek a kormánybiztostól afelől, vajjon a kormány miért hagyja a dolgokat annyira jutni, hogy a zsidóságnak nyilvánosan kelljen tüntetnie az antiszemita atrocitások ellen. Amikor pedig Oleras vezérfelügyelő kijelentette, hogy a kormány minden lehetőséget elkövet a rend fenntartásának érdekében, a zsidóság képviselői azt válaszolták, hogy ezt már hallották és kellőképpen tisztában is vannak ennek a kijelentésnek az értékével.

Ahogy a kormányt informálták

Oleras vezérfelügyelő ezután bejelentette, hogy a kormány azt a jelentést kapta Csernovitzból, hogy az excessusokat a zsidók provokálták. Ez a jelentés óriási felháborodást keltett a zsidóság képviselői között, akik erélyesen utasították vissza ezt az inazinuációt. A vita során igen érdekes párbeszéd fejlődött ki az ankéton résztvevők között. Oleras inspektor állításának bizonyítására a Popescu-észet hozta fel.

Dr. Kassner: A sebesülés harc közben történt. Tudor Popescu a kampóskezesetek vezére.

Oleras (Ebnerhez): Ön pedig a zsidók vezére.

Dr. Ebner: Én egy politikai pártnak vagyok a vezére, nem pedig verekedőknek. Különbözők is csak mondja meg Manescu rendőrprefektus ur, ki volt a provokáló fél.

Manescu rendőrprefektus: Szombaton a románok provokáltak, hétfőn pedig a zsidók.

A zsidóság nem támad

Dr. Ebner: A zsidóság igen békés természetű. Nálunk Cuza nyugodtan sétálhatna végig az utcán és míg a mi ablaktábláinkat sorra betördösték, addig a Palatul National és a többi román intézmények ablakai sértetlenül maradtak.

Oleras: Előttöm fekszik egy jelentés, amelyből kitűnik, hogy a zsidók a legutóbbi napokban betörték egy román iskola ablakait.

Dr. Kassner: Az ablaktörők agent provokátorok is lehetnek.

Dr. Ebner: Mindenesetre feltűnő, hogy a Popescu esetből olyan nagy ügyet csinálnak, míg Kreiselnek a szegény öreg zsidó percesnek súlyos sebesüléseiről egy szó említést sem történik.

Oleras megkérdi Pihal sziguranca-vezérigazgatót, vajjon a sziguranca bevezette-e a nyomozást ebben az ügyben. Pihal nemmel felel. Manescu rendőrprefektus egy Kreiseltől felvett egyzkönyvet terjeszt elő, bejelenti, hogy a tetteket nem sikerült kézrekeríteni és az ügy iratai jelenleg az ügyészségen fekszenek.

Elméleti vita a verekedők természetrajzáról

Oleras vezérfelügyelő azután megkérdi, mit szólnak Csernovitzban az ostromállapot kihirdetéséhez. A zsidóság képviselői teljes határozottsággal az ostromállapot ellen foglaltak állást. A kormánybiztos ezután kijelentette, hogy az ilyen természetű harcok mindenütt napirendben vannak. Egyik oldalról is, másik oldalról is a rosszak harcolnak egymás ellen.

Dr. Ebner: Ez az antiszemitizmus harca a zsidóság ellen. A rosszaknak a harca, amelyet különösen népünk jobbjai ellen folytatnak. Mivel érdemeltük meg mi ezeket a támadásokat? Provokáltunk mi valahol is Romániában?

Oleras: Igaz, hogy a mi embereink provokálnak. De az önök védelmére akartuk mi kihirdetni az ostromállapotot.

Dr. Fockschauer: Kolozsváron, Naszodom és másutt az ostromállapot sem használt. Néhány tucat fiatalember megrohanta a vonatokat és darván inzultálta a zsidókat.

Oleras: Mindössze három-négy diák volt.

Dr. Ebner: Szemtanuk egészen másképpen beszélnek az eseteket. A zsidó sebesültek nevei rendelkezésünkre állanak. Mi állandóan csak azt a megnyugtató kijelentést halljuk, hogy a kormány energikusan akar fellépni. Szeretnénk már végre tetteket is látni, nemcsak szavakat hallani.

Oleras: Száz rendőrt fogunk a rendőrprefektura szolgálatára állítani, elrendeljük a Volksgarten őrzését. Kiengesztelődést akarunk a zsidókkal.

A zsidóság képviselői leszögezik, hogy a zsidóság a béke és a harmónikus együttélésre vágyik.

Leon Kreisel betegágyánál

Oleras vezérfelügyelő ezután a diákság jelenlévő két vezéréhez fordult, akiket intő szavakkal figyelmeztetett arra, hogy Romániának elegendő külső ellensége van és ha még saját polgaraiból is ellenséget csinál, akkor el van veszte.

A bizottság tagjai ezután a kórházba látogattak el, ahol Kreisel, az öreg perces zsidót borzalmas állapotban találták. Az öreg zsidó három napig fekvőt eszméletlenül és még ma is alig tud beszélni súlyos fejsérüléseinek következtében.

Kreisel siralmas állapota láthatólag mély hatást tett a vizsgálóbizottság tagjaira, akik elől a zsidóság képviselői kijelentették, hogy a rendőrprefektusi jelentésben szereplő ismeretlen támadó biztos tudomásunk szerint Cobilansky volt szigurancaügynök, akit Kreisel, ha szembesítik vele, bizonyára fel fog ismerni és éppen ezért remélik, hogy az ügy aktái nem kerülnek a papirkosárba.

A lefolytatott vizsgálat csak részben nyugtatta meg a zsidó kedélyeket, aminek beszédes bizonyítéka az a zsidó kereskedők irásban tudatták a rendőrprefektussal, hogy mindaddig míg a város békéjét komoly rendszabályokkal nem biztosítja, nincsenek abban a helyzetben, hogy az általa kezdeményezett menedékhely felépítéséhez adományaikkal hozzájáruljanak.

Az „Universul” most is ferdi

A csernovitzai események természetesen élénken foglalkoztatják a különböző sajtóorgánumokat, amelyeknek egy része a tények meghamisításával az igazság szolgálatába áll.

A ferditésben ezúttal is az „Universul” áll első helyen, amely mai számában többek között ezeket írja:

„Csernovitzai jelentés szerint tegnap este hat óraker a segesvári gimnázisták egy kiránduló csoportját a nyílt utcán zsidók támadták meg. A gimnázisták közül háromat súlyosan elverték. A megtámadott diákok a tanítóképző internátusába menekültek be, ahol ottalóm alá vették őket, de támadóik odáig követtek és amikor látták, hogy nem tudnak behatolni az internátus helyiségeibe, kívülről szidalmazni kezdték a tanulókat és több ab-

lakos betörték. A helyszínre érkezett rendőrség egy letartóztatást sem fogantatott.”

Az „Universul” ismert ferditéseiről már minden nyílt szemű olvasója megalakította a véleményét s így ezen a híren se esodálkozik.

Uj zsidó művészet Palesztinában

(Jeruzsálem, június 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az elmúlt hónapokban több alkalom nyílt arra, hogy az ember megismerje itt a művészeti termékeken keresztül Palesztina életét, mozgását, levegőjét, színeit és érzéseit. Soha annyit nem állítottak ki a festészet, szobrászat és grafika munkáiból, mint éppen mostanában és a dolgok logikai következménye, hogy nemcsak ezeket a művészeteket istápolják a Szentföldön, hanem a zenét is, amely itt kint meglepően magas nivót ért el. Nem kell természetellenesnek venni a körülményt, hogy a művészet a politikai és gazdasági konszolidációt megelőzi. Ez csak átérzése a biztos várakozásnak, hogy a letelepülés sikerülmi fog, emberanyagánál, a jövevények szívósságánál és a föld szereteténél fogva.

Művészettörténeti szempontból figyelemre méltó jelenség, hogy Palesztina földjén már új művészeti áramlatok kezdenek tért hódítani. A napokban fejezték be a zsidó művészek egyetemen kiállítását, amely a közönség számára egy hónapon át volt nyitva. Aki turista Palesztinában megfordult, nemzetiségre való tekintet nélkül, megnézte ezt a kiállítást. Az egyesületet Melnikow, a chicagói amerikai zsidó légionárus alapította, amelynek tagjai javarészen egészen fiatal művészek. Melnikow elve a művészi szabadság és ebből folyóan elítéli az egy vagy két iskolára való támaszkodást. Uj utakat kell nyitni a zsidó művészet számára, amelynek nem lehet más irányelve az esztétikai követelményeken kívül, mint a zsidó szellem ápolása. Azonban fanatikusan nacionalista és egyoldalú irányban nem fejlődhet. Valahogy be kell kapcsolódnia egy összefoglaló magasabb európai művészetbe, anélkül azonban, hogy e művészet gicser-nacionalizmusát magáéva tegye.

1920 ban és 1922 ben rendezte az egyesület két első kiállítását. Akkoriban nagyon figyelték fel az új generáció törekvéseire, most azonban a huszonkét művész az ő 165 képével, szobrászmunkájával, grafikájával és műhímzésével feltűnést keltett. Már találunk itt e művek között szimbolista, impresszionista, expreszionista és futurista képeket, de nem hiányoznak a régi iskola és a realizmus hívei sem. A kormányzó a kiállításon megvásárolta Litvinovszky „Minjan” képét. Előkelő vevői akadtak Schmidt gyönyörű portréinak, Hirschfeld arab zsáner-képeinek. A szobrászok közül Melnikow modern asszonya tűnt fel. Melnikow, aki mindössze harminc éves, a beer-schebái Allembey-szobor alkotója.

A Zsidó Nemzeti Alap nemrégiben az Aranykönyv harmadik kötetének táblájára pályázatot hirdetett. A pályázat első feltétele volt, hogy a pályázó csakis palesztinai lakos lehet. A zsüri mostanában döntött a beküldött tervek fölött és a pályadíjat Ben Or Katter grafikusnak ítélte oda. Modellje egyszerű, motívuma izléses és nemes vonalú. Katter különben egy másik pályázaton is három díjat nyert: a postabélyegekre kiírt állami díjakat. A modelleket a jeruzsálemi mezőgazdasági és természettudományi múzeumban állították ki.

A zsidó zene hajléka a héber opera. Tavaly Harmelach tanár igyekezett európai nivót szerezni a zenei életnek és ehhez M. Golinkynben jó segítő társra talált. Golinkyn lelkes muzsik, aki Péterváron és Odesszában a volt cári konzervatórium karmestere volt. Neki köszönhető, hogy fardozásaira egy operai bizottság létesült, amely lehetővé tette operai tagok szerződését. Belföldi és külföldi zenei erők kerültek együvé és ma már ott tart a zsidó zene, hogy nemcsak klasszikus operákat mutatnak be, hanem előkészülnek olyan darabokra is, amiket zsidó librettisták írtak és zsidó zeneszerzők komponáltak Palesztinában, vagy a külföldnek olyan országában, ahol a zsidó művészetet fejlesztik és istápolják. Dr. I. M.

A lej Zürichben 225-re emelkedett

ZÜRICH, július 9. A zürichi utóközse váratlanul a lej emelkedését hozta, amennyiben árfolyama a 220-as zárásról 225-re emelkedett. A kolozsvári devizapiac az emelkedést azonnal eszkomptálta és az idegen valuták, melyekben már tegnap és tegnapelőtt is nagy volt a kínálat, több ponttal estek.

Hajókatasztrófa a nyílt tengeren

Kigyulladt egy nagy személyszállító gőzhajó. Számos emberáldozat

Newyork, július 9. (Reuter.) A Three Rivers nevű gőzhajó a nyílt tengeren kigyulladt.

A Chesapeake-öbölben 350 utassal a fedélzeten, éppen Baltimore felé tartott a hajó, amikor a tűz kiütött. A hirtelen támadt tüzet nem sikerült eredményesen oltani, a hajó csakhamar egészen a vízvonalig leégett.

Az utasok között szörnyű pánik tört ki s igen sokan a tengerbe ugrottak, mert csupán két mentőcsónakot sikerült idejében vízre bocsátani.

Szerencsére a közelben más hajók is haladtak, úgy hogy az utasok nagy részét meg tudták menteni.

A halottak számát eddig nem sikerült megállapítani, az azonban kétségtelen, hogy az áldozatok száma igen nagy.

A magyar igazságügyminiszter Weltner perbefogása miatt lemondott

(Budapest, július 9. Az Uj Kelet tudósítójától.)

Pesthy Pál igazságügyminiszter ma délelőtt Gödöllőre utazott, ahol hosszabb kihallgatáson jelent meg a kormányzónál. A kihallgatás eredményeképpen — hír szerint — Pesthy Pál igazságügyminiszter bejelentette lemondását az igazságügyi tárcáról.

Az igazságügyminiszter elhatározásának oka

— állítólag — az a kényes helyzet, amelybe az ügyészség eljárása révén került, amely most folytatta az eljárást az emigrációból hazatért Weltner Jakab ellen. Az igazságügyminiszter álláspontja információink szerint nem egyezik meg az ügyészségével és ennek konzekvenciáit vonta le Pesthy Pál, amikor az igazságügyministerségről való lemondását bejelentette.

Ki a hibás a nagyváradi zsidó liceum buktató-hadjáratáért?

Pop János dr., a vizsgálóbizottság elnöke, a Gozsdu-liceum tanárait kompromittálta

(Oradea-Mare Nagyvárad, július 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) A nagyváradi zsidóságot még mindig ingalomban tartja a zsidó liceum hatvanöt éves alkalomának bukása. Amint megírtuk, a vizsgálóbizottság elnöke, Pop János dr., a Gozsdu-liceum igazgatója nem elégedett meg e hatalmas buktatási arányszámmal, de az eredmény kihirdetésénél beszédet intézett az ifjakhoz, amelyben súlyos támadásokat intézett az iskola tanári kara ellen. Megdöbbentő jelenségnek látjuk, hogy egy pedagógus, egy liceumi igazgató, ilyen fontos kérdésben a növendékekhez fordul és a növendékek előtt rontja le saját tanárait és vezetői tekintélyét. Pop János eljárása azonban nemcsak felháborító, de egyben kissé humoros is. A Gozsdu-liceum igazgatója ugyanis a saját tanárait támadta meg elsősorban nyilatkozatában, mert a diákok legnagyobb része azokból a tárgyakból bukkott meg, amelyeket éppen a Gozsdu liceum tanárai tanítottak a liceumban.

Mi sem jellemzi jobban az évszázadvizsgák abszolút eredményét, mint Anca Gozsdu-liceumi tanár kijelentése, aki a zsidó liceum hetedik osztályát tanította román nyelvre és úgy nyilatkozott, hogy a zsidó liceumbeli hetedik osztálynak az előrelépése sokkal nagyobb, mint a Gozsdu-liceum magyar tagozata hetedik osztályának.

Mindenestre a kormány kötelessége, hogy e buktató hadjáratot semmizés tegye és megtalálja módját annak, hogy a zsidó liceum növendékei ne essenek áldozatul egy rendelet abszurd intézkedéseinek.

A zsidó liceum karatériuma különben tegnap este ülést tartott, amelyen adminisztratív ügyeket intéztek el. A bizottság a buktatások kérdésében hivatalosan még nem foglalt állást. A zsidó liceum hivatalos elnöke ünnepélyes szombat délelőtt lezárta ezen valószínűleg megtalálják majd a módot, hogy megfelelő válaszból részesítsék dr. Pop Jánost és vádjait igaz értékre szállítsák le.

Amerika vezet az olimpiáson

Magyarország eddig a hatodik helyen áll

Az olimpiász küzdelmeit egy kissé megzavarta az időjárás és emiatt a mai eredmények egy kissé gyengébbek voltak, mint az eddigiek. A távolugrásban nem szerepelhetett Le Gendre, aki tegnap a pentatlon-versenyen a távolugrásban világrekordot javított, mert a távolugrásra nem volt benevezve. A birkózásban a magyarok szépen szerepelnek és kis szerencsével könnyen első helyen végezhetnek.

A mai eredmények a következők:

A 800 méteres síkfutás döntőjében 1. Lowe angol 1 perc 52.4 mp., 2. Martin Svájc, 3. Eck Amerika, 4. Stallard Anglia, 5. Richardson Amerika, 6. Dodge Amerika, 7. Watters Amerika, 8. Hoff Norvégia, 9. Kougot Anglia. A világrekord 1 perc 52.9 mp. (Morredith).

A súlydobás döntőjében első Houser Amerika 14 m. 99.3 cm., 2. Harnrauft Amerika 14 m. 98.5 cm., 3. Anderson Amerika 14 m. 64 cm., 4. Torbo finn 14 m. 45 cm., 5. Hill Amerika 14 m. 19 cm., 6. Niklauder finn 14 méter 16 cm.

Bodó 12'68-at dobott és így nem került be a döntőbe.

A 110 méteres gátfutás előfutamai: I. futam. 1. Kinsley Amerika 15'4 mp. II. futam. 1. Cristiensen svéd 15'4 mp. III. futam. 1. Jublerle Amerika 15'3 mp. Muskát magyar negyedik lett az előfutamokban és így a döntőből kiesett.

A távolugrás döntőjében első Houbbard Amerika 7 m. 44 cm. 2. Gouardin Amerika 7 m. 27.5 cm. 3. Hansen norvég 7 m. 26 cm. 4. Toulous finn 7 m. 7 cm. 5. Wilhelm francia 6 m. 99 cm. 6. Mac Jutos Anglia 6 m.

92 cm. Le Gendre nem indulhatott, mert nem volt benevezve, bár a pentatlonban 7 m. 76.5 eredménnyel világrekordot javított.

Az 500 méteres síkfutás első futamában első Nurmi finn 15 p. 28.3 mp., a második futamban első Remming Amerika 15 p. 14.9 mp., harmadik futamban első Rastas finn 15 p. 22.2 mp.

A 200 méteres síkfutás első futamában 1. Paddock Amerika 22'5 mp. 2. Michen Amerika II. futam 1. Carr Ausztrália 21'8 mp. III. futam 1. Scholtz Amerika 21'8 mp. IV. futam 1. Abrahams 22 mp. V. futam 1. Corrit Uj-Zéland 22 mp. VI. futam 1. Hill Amerika 21'8 mp. A középfutamban Gerő és Kuruczy (magyarok) a harmadik helyen végezve kiestek a további küzdelmekből.

A nemzetek helyezése az atlétikában: 1. Amerika 98 pont. 2. Finnország 54 pont. 3. Anglia 29 pont. 4. Svédország 14.5 pont. 5. Franciaország 9.5 pont. Magyarország 7.5 pont. 7. Svájc 5 pont. 8. Norvégia 4 pont. 9. Uj-Zéland 4 pont. A többi nemzetek pont nélkül.

Az építkezés középöntőjében Franciaország 9:6 arányban veri Amerikát, Olaszország 10:5 arányban veri Spanyolországot. Döntőbe kerültek: Franciaország, Olaszország, Belgium, Portugália.

Birkózásban Matura magyar győz Seeta osztrák fölött, Berenek cseh pontozással győzi Bergmann osztrákot. Pehelysúlyban Nord norvég 10 perc 47 mp. alatt veri Resae csehét. Németh magyar pontozással veszít Sveusson svéd ellen, Dömény magyar legyőzi Bonford franciát, Steinberg eszt győz Györgyei magyar-

ral szemben, Tasmadi magyar győz Ostmann svéd ellen. Magyar Győz Hirsch lett ellen 20 perc alatt pontozással, Radvány győz Eggerbert norvéggal szemben.

Nagyközségben Varga győzi Mays hollandot. Nehézsúlyban Lelki magyar győz Stjonbermann holland fellett, Bodó magyar győz Laresen dán ellen. A könnyűsúlyban Konyi magyar győz Johnonnal szemben. Hoff norvég rudugró világrekorder, ellentétben az eddigi hírekkel, indul a rudugrásban.

A newyorki jiddisek

Hirt adtunk tegnap arról, hogy a newyorki jiddis művészek truppa Bécsbe érkezett. A lapok a legnagyobb elismeréssel és rekonzenzettel írnak róluk. S. Meisels, a „Wiener Journal“ kritikusa tárcacikkben köszönti a jiddis művészeket és megemlékszik a két év előtt a Roland Bähnén szerepelt jiddis vendégekről, a vilnaiakról, akiket a bécsiek akkoriban annyira megcsodáltak.

„Ma már — írja Meisels — a világ minden nagyobb kulturhelyén vannak jiddis színházak: Newyorkban, Philadelphiában, Moszkvában és Varsóban. Ujabban Palesztinában is létesült zsidó színház, amely igen kiváló erők fölött rendelkezik. A moszkvai Habima pedig a legjobb művészi együttesek egyike, amelyek ma a világ színpadain működnek.

A zsidó színház óriási lépésekkel jutott előre. Gondoljuk meg, hogy a zsidó színpad alig ötven éves — az első zsidó színházat Goldfaden alapította 1877-ben Bukarestben — és ha látjuk a mai zsidó színészeket, meg kell bámulnunk az energiát és azt a színpadi készséget, amely fölött a zsidó színészek rendelkeznek. A zsidó színészetnek a legkiválóbb színművészei vannak, bár a színészet fejlődése első éveiben nélkülözte ezt. A zsidóság ugyanis a színészet iránt az előző évszázadokban nem mutatkozott hajlandósággal. Goldfadennek nagy megerőteltésbe került, hogy az elfogult zsidó tömegek közül rábírt egy-két tehetségesebbet arra, hogy színpadra lépjen és hogy kényerét minél mélyebben keresse. Először csak férfiak jelentkeztek nála, a hölgyek egyáltalán nem voltak hajlandók színpadra lépni. Ugy, hogy Goldfaden kénytelen volt női szerepeket beretválni arca férfiakkal eljátszatni. Ezek a férfiak persze arra kényszerültek, hogy öblös hangjukat nőiesen cérnhanggá változtassák át.

Az idők során azután jöttek már nők is a színpadra és lassankint hívalasztódtak a tehetségek. Ma már alig van közöltük dilittáns, ellenben igen sok a hívatott művész. Goldfaden első kiválóbb színésze Scheingold volt. Később feltűnt Odesszaban Schorr színész, akit bátran lehetett odaállítani a legjobb alakító művészek mellé.

A hölgyek közül Berta Kalisch és Rosa Brüh voltak kiválóak.

Az amerikai iskola Boris Tomaszewszki, Fischkind színészeket termelte, a hölgyek közül Lipizin asszonyt, akiket mindenki megcsodált Amerikában. A klasszikus darabok szereplői közül Jacob Adler newyorki színész mesterien alakította a Hamletet és Shylockot. Morawszki Vilnában, Turkow Varsóban volt a legjobbak egyike.

Jellemzőnül arra, hogy ma milyen nívó áll a színészet, elég felidézni, hogy Rudolf Seheldkraut és a nemrégiben meghalt Emanuel Raicher jó ideig az amerikai zsidó színpadokon játszottak nagy sikerrel.

A Keren Hajjeszód
kórházakra, ambuláriumokra és más egészségügyi intézményekre eddig kiadott
89.000 font sterlingot.
A Keren Hajjeszód virágzó paradicsommá változtatja a mecsartlász országot.

Csodahatású gyógyfürdő!
Erdélyi Pöstyén
Bizusa (Büdöspataka) (Szolnokdoboka - m.)
Biztos gyógyítás csusz, rheuma, köszvény ellen. Vasuti megálló, szállodák, étterem (rituális). A telepen állandó orvosi felügyelet

HIREK

Magyar győz Ostmann Hirsch lett ellen 20 Advány győz Egger-

Magyózi Mays hollandot Magyar győz Stjonber- ó magyar győz Laresen yban Konyi magyar Hoff norvég rudugró az eddigi hirkkel,

Jiddisek

ról, hogy a newyorki be érkezett. A lapok a rekonszenzvenvel irnak ner Journal" kritikusa is művészeket és meg Roland Bähnén szere- vilnizakról, akiket a megcsodáltak.

ls - a világ minden ak jiddis színházak: n, Moszkvában és Var- n is létesült zsidó szín- fölött rendelkezis. A egjobb művészi együt- a a világ színpadain

pésekkel jutott előre. do színpad alig ötven zat Goldfaden alapi- en - és ha látjuk a kell bánulnunk az észséget, amely fölött ek. A zsidó színészet- zsei vannak, bár a szí- nélkülözte ezt. A zsi- ant az előző évszázadok- lóssággal Goldfadennek hogy az elfogult zsidó ét tehetségesebbet arra, gy kenyerét mimelés- tiak jelentkeztek nála, roltak hajlandók szín- ifaden kénytelen volt férfiakkal eljátszatni. nyszerültek, hogy öblös á változtassák át.

jöttek már nők is a sztódók a tehetségek. Istváns, ellenben igen ifáden első kiválóbb sőbb feltűnt Odessza- on lehetett oroszítani ellé.

Islich és Rosa Brüh oris Tomaschewski, e, a hölgyek közül mindanki megcsodált rabok szereplői közül mesterien alakította forewzski Vilnában, obbak egyike.

milyen nívó áll a y Rudolf Schildkrút emsual Raicher jó npadokoz játékosok

Jeszód és más egészség- dig kiadott orlingot.

adicsommá változ- országot.

gyfürdő!

styén

zolnokdoboka - m.) kőszvény ellen. erem (rituális). A felügyelet

As Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja

Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.

Felelős szerkesztő: Dr. Marton Ernő

As Uj Kelet cikkeinek a nyomtatásának csak a ferrás meg- jelölésével engedjük meg.

Előfizetési árak: Egy hónapra 70 lei, negyedévre 200 lei félévre 330 lei, egész évre 750 lei.

Herzl halálának husz éves fordulója. Tammás hó 20-án (július hó 22) lesz husz éves fordulója Herzl Tivadar dr. halálának. Erdély zsidósága a husz éves forduló alkalmából mindenütt gyászünnepeket rendez és akciót vezet a Keren Kajemet Herzl öröke javára.

A kolozsvári villany-kaució. Néhány nap óta Kolozsváron a villamosművek igazgatósága nyugtákat készít ki a fogyasztóknak különböző összegekről, melyek kaucióként szolgálnak. A szokatlan intézkedés különösen a gyári üzemeket érintette érzékenyen most a nagy pénzinségben. Tudvalévő, hogy ma a üzemek közül csak kevésnek van készpénzállománya, úgyhogy a kaució előjára drága kölcsönöket kellett beszereznie. A kaució összegét az illető üzem egyhavi áramfogyasztási díjában állapították meg és pedig egy régi, még a magyar impérium idejéből származó szabályrendelet alapján. A villamosműveknek ugyanis nagy kára volt abból, hogy többen elváltak a városból anélkül, hogy megfizették volna az árambért. Érdekes, hogy az állami intézményeknek a város területén háromszázhuszezer lej áramhátraléka van és ezt a tartozást mindeddig nem lehetett behajtani. A tanács olyan szigorúan veszi ezeket a kauciókat, hogy akik a nyugta bemutatása után eltelt egy hónapon belül nem fizetik meg azok nem számíthatnak áramszolgáltatásra.

Antiszemita izgatások a falvakon. Bárledből jelentik, hogy egy Busila nevű kapitány vezetése alatt antiszemita agitátorok érkeztek Tutoamegyébe és ott a falvak lakosságát a zsidók ellen uszítják és arra hivatkoznak, hogy őket Cuza fejedelem unokája küldte, hogy a falusiaknak a szabadulás híréhez hozza. Ha a földosztás alkalmával a parasztok nem kapták meg mindazt a földet, ami nekik járt, akkor a zsidók az okai, akik az egész országot meg akarják várorolni. Szerencsére a falusiak csak nevetnek rajtuk, még ha a hadsereg egy tényleges kapitánya vezeti is őket.

Jaurés holttestét a Pantheonba szállítják. Párisból jelentik: A minisztertanács elhatározta, hogy a kamara elé törvényjavaslatot terjeszt Jaurés holttestének a Pantheonba való elhelyezéséről.

Az ügyész és ügyvéd afférje. Marosvásárhelyi tudósítás nyomán beszámoltunk már arról, hogy Raileanu ügyész tetleg inzulálta az egyik peres fele ügyében eljáró dr. Blatt Jenő ügyvédet. A marosvásárhelyi ügyvédi kamara egyhanguan állást foglalt a garázda ügyész ellen és elhatározta, hogy vele nem tárgyal. Egyben táviratilag kérte az igazságügyi minisztériumtól a hivatalos vizsgálat megindítását. A vizsgálat azonban később, ellenben Raileanu és társai megindították a terrorhadjáratot az eset tanúi ellen, akik szinte kivétel nélkül alantasabb bírósági tisztviselők. Mindentse terrorisztikus eszközökkel olyan nyilatkozatok aláírására kényszerítették őket, hogy semmit sem láttak, semmit sem hallottak. Tegnap a marosvásárhelyi ügyvédi kamara újból foglalkozott Raileanu ügyével és most már erősebb hangon követelte a vizsgálat megindítását. Az intervenció bizonyos eredménnyel is járt, amennyiben az igazságügyminiszter Marcovicu főügyészt bízta meg a vizsgálat levezetésével, melynek eredménye elé a marosvásárhelyi jogászvilág, nemzetiségre való tekintet nélkül a legnagyobb érdeklődéssel néz.

A sikkasztó szolgáló. Egy félkezi szolgáló állott ma délelőtt sikkasztással vádolva a kolozsvári törvényszék büntetőtanácsa előtt. Mihály József huszonöt éves szolgáló Sváb Lajos cukrászműhelyében volt alkalmazva. Sváb Lajos teljesen megbízott benne és inkasszállással is megbízta. Mihály József a megbízatásának becsületesen eleget is tett, mert mindenkitől kiméletlenül behajtotta az adósságot, de a beinkasszált pénzből ötezer lejt a saját szükségleteinek fedezésére fordított és azután megszökött. Sváb Lajos a hűtlen szolga ellen feljelentést adott be és Mihály Józsefet letartóztatták. A kolozsvári törvényszék ma foglalkozott a sikkasztó szolgáló ügyével. A tárgyalás során a bíróság Mihály Józsefet öt hónapi fogházra ítélte.

Repülőgépen kikémlelték Matteotti gyilkosainak börtönét

(Róma, július 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap a Regina Coeli fogházat, amelyben a letartóztatott vizsgálati foglyok vannak elhelyezve, egy aeroplán reptele körüli, még pedig olyan alacsonyan, hogy majdnem súrolta a fogház tetejét. A titokzatos repülőgép megjelenése nagy izgalmat keltett, de nem sikerült megállapítani, hogy kik ültek benne. A lapok különböző kombinációkat fűznek az esethez; a „Popolo“ anniak az alapos gyanújának ad kifejezést, hogy a repülő ki akarta kémlelni a letartóztatottak elhelyezését és nem lehetetlen — írja, — hogy fotografikus felvételeket készített a börtön helyrajzáról.

A „Serenó“ ezzel szemben valószínűnek tartja, hogy a repülőgépen olyan elkeseredett faszisták ültek, akik elbocsátásukért és a mind-

Ben Ami utleirőkönyve szeptemberben megjelenik. Az Uj Kelet olvasói még bizonyára élénken emlékeznek azokra az utleirőkönyvekre, amelyek Ben Ami Törökországból és Palesztinából küldött lapunknak. Az érdekes cikksorozatot annak idején megakasztotta az Uj Kelet nyomdájának összeromlása. Ben Ami annak idején rengeteg benyomást szerzett Palesztinában, amelyeknek nagy részét könyvalakban dolgozta fel. Ezek az új részek, amelyek könyve gerincét teszik, az olvasók előtt még ismeretlenek. Impozáns, testes kötetben, többszáz illusztrációval és térképekkel jelennek meg Bécsben Ben Ami utleirőkönyve. Törökországon, Kis-Ázsián, Rhodos- és Ciprus-szigeten, Sairián, Palesztinán át Egyiptomig vezet az a könyv. Szempontjai új és érdekesek, stílusa egészen eredeti, tanulságaiban praktikus. A könyv amatőrpéldányai 500 és 1000 lejbe kerülnek és Ben Aminak a Nagyvárad Takarékpénztárnál (Oradea-Mare) levő 538. számú folyószámláján lehet rá előfizetni.

Három évi börtönre ítélték egy huszon-egy éves betörőt. A naponkénti robotelést meg- unva a 21 éves Scrabál Viktor, kilépett a vasút kötelékéből és küzdelemteljes állását a betörők nehez, de jól jövedelmhez mesterségével cserélte fel. Scrabál Viktor Basetere vidékén ütötte fel tanyáját és egyetlen napot sem hagyott kiaknázatlanul. Előfordult, hogy egy éjszaka két betörést követett el. A besztercei törvényszék a 21 éves betörőt 3 évi súlyos börtövre ítélte. Az ügy felebezésé folytán a kolozsvári ítélőtábla tanácsa elé került, amely ma foglalkozott az ügygel és rövid tanácskozás után helybenhagyta a besztercei törvényszék ítéletét.

Oroszország megint gabonainség előtt áll. Az ukrán földművelésügyi népbiztos Klimenko, kijelentette, hogy az aratási kilátások gyengesége ellenére sincs ok a pánikra. A közepesen alul az aratás eredménye előre láthatólag nem lesz, mert a szárazság Ujrajának csak kis területén észlelhető; azonkívül még a rossz aratást is ellensúlyozná az a tény, hogy a bevetett terület 27 százalékkal nagyobb a tavalyinál. A Volga mentén azonban a hőség olyan katasztrófális méretet öltött, hogy árnyékban is 47° van. A „Pravda“ ezzel szemben megállapítja, hogy ha az aratás gyengesége nem is fogja megűtni a három évvel ezelőtti mértéket, amikor Oroszország a világtörténelemben példátlan óhségben ment át, de nem egy vidéke lesz a tanácsköztársaságok, ahol sürgős segítségre lesz szükség. A helyzet annyiban jobb, hogy a közlekedési eszközök jelentékenyen megjavultak és így a gabonaszéleget idejében fogják tudni eljuttatni.

Rendőri hírek. Hirsch Jenő feljelentést tett a rendőrségen ismeretlen tettes ellen, aki a Malom-utcában hint hagyott biciklijét ellopta. — Udrai Mária tizenkétéves árvagyermek, aki Korpát közösgébe volt kiadva gondozás végett, megszökött. — Kovács Károlyné 5500 lejes sikkasztásért feljelentést tett Szigeti Árpád ellen. — Pogonyi Sándor dr. ismeretlen tettes ellen tett feljelentést, aki lakásáról háromezer lej értékű fehérneműt elloptott. — Bálint István naszodi lakos két bivallyal jött a kolozsvári állatvásárra, amíg egy korcsmában egy pohár pálinkát ivott, valaki a két bivalyt elhajította. Kára tizezer lej. A rendőrség minden egyes esetben bevezette a nyomozást.

Mint értesülünk a Metropol-kávéház tulajdonosi lezserződötték a híres Sieukivici párisi szalonzenekart. Városunk zeneértő publikuma bizonyára élvezni fogja művészi játékát. Kezdele csütörtök este 9 órakor. Balépődij és tányérozás nincs.

inkább növekedő antifascista hangulatért Matteotti gyilkosait teszik felelősé és állítólag maguk akarnak beszéttelni a gyilkosokon.

Dumininak és Velpinak Filippellivel való szembesítése tegnap egész napon át tartott. A San Giacomo-kórház személyzete határozottan megcáfolja azt a híresztelést, hogy Matteotti eltűnése után egy nappal holttestét odaszállították, feldarabolták s azután elégették. Az orvosok kijelentik, hogy csak a híresztelések nevetségessé, mert lehetetlenség volna ilyen dolgot eltitkolni.

A fascista párt elnöksége nyilatkozatot adott ki, amelyben megállapítja, hogy Marinelli lefoglalt bevételei a pártot illetik meg s a párt ezekre már be is jelentette igényét.

Letartóztatták a maloméges egyik szarkáját. A kolozsvári rendőrséghez nap-nap után érkeznek a feljelentések ismeretlen tettesek ellen, akik a Friedmann-malom égésénél a környékbeli lakókat kifosztották. A károsultak között a legsúlyosabb anyagi kárt Russu Vasilie városi főpénztárnok szenvedte, aki közvetlen a malom épülete mellett lakik és a tűzriadalomra összes ingóságait kihordta az utcára, hogy a pusztító tűz elől megmenthesse. Az ingóságok megmentésénél az összegyülekezett emberek közül többen segítettek és csak két nap után jött rá, hogy a tűz elől való menekülés közben valaki hatvanezer lej értékű összes ékszereit ellopta. A rendőrség az összes feljelentéseket egybekapcsolta és a tűz szarkái ellen arélyes nyomozást indított, de a nyomozás még csak egy esetben vezetett eredményre, mert ideig csak egyetlen egy órag aszsonyura lehetett rábizonyítani, hogy a tűz alkalmával a kedvező alkalmat felhasználva többektől fehérneműt és párnákat lopott. A Russu főpénztárnok ügyében a rendőri nyomozás erőlyesen megindult és a rendőrségnek az a gyanúja, hogy a lopást nem idegen, hanem Russu öseléje, Takács Anna, aki a mentési munkálatoknál is segédkezett, követte el. A rendőrség Takács Anna öseléjét letartóztatta.

Nem játszik a Haggibbor Nagybanán. Mai számunkban egy nagyvárad lap nyomán meg- irtuk, hogy a Haggibbor vasárnap a Nagybanányai SC által rendezendő körmérkőzésen a nagyvárad Makkateával játszik. A hír téves információ al- pult és nem felel meg a valóságnak.

Uj pénzügyi tanácsos. Kolozsvár város pénzügyi tanácsosi állása hosszabb idő óta meg- üresedett. A város pályázatot irt ki az állásra, amelyre többek között öt jönevű helyi ügyvéd is bedia kérvényét. A belügyminiszter most döntött az állás betöltéséről, amennyiben új pénzügyi tanácsosként Peptea Juon adóhivatali főnököt nevezte ki.

Nagyváradon az Uj Kelet részére hird- detéseket és előfizetéseket felvez Blum Zsigmond, Oradea-Mare, Str. Alexandri (Teleki-u) 4. szám. Telefon 3-53. (Rosenberg Jenő borkereskedésében.

Nagy harisnyavásár mélyen leszállított árakkal. Kötött harisnya minden színben 25 lejtől. Flohr-harisnya minden színben 53 lejtől. Muszlin harisnya divat- minden színben 69 lejtől. Cérna-muszlin minden színben 98 lejtől. Selyemfátyol harisnyák minden színben 125 lejtől. BLATT FÓTÉR 13. Divatkeztükben és kötöttárakban óriási választék! A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók!

KÖZGAZDASÁG

A lejt nem jegyzik Londonban?

A magyar nemzeti jegybank bizalmas közlése

(Cluj-Kolozsvár, július 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) A „Frankfurter Zeitung” írja: A Magyar Jegybank bizalmasan utasította az autorizált bankokat, hogy lejkifizéseket és bankjegyeket csak utólagos árfolyammegállapítással fogadjanak el.

Ezt a határozatot a Jegybank külföldről kapott jelentések alapján hozta, amelyek szerint a lej minden külföldi piacon nagyot esett, aminek három oka van, az egyik az Oroszországgal való feszült viszony, a másik pedig az a tény, hogy a londoni börze, válságképen arra, hogy a román kormány a békeszerződésre való hivatkozással megtagadta az esedékes háború előtti szelvények kifizetését, a lej jegyzését beszüntette. A harmadik ok a román antiszemitizmus. A Jegybank még attól is fél, hogyha magasabb árfolyamon váltaná be a lejt, óriási lejbeözönlés lenne Magyarországon.

Veszélyben a román gabonakivitel

A gabonapiac helyzete. A közepes buzatermés. A zab és az árpa nem bírja el a vámot

(Cluj-Kolozsvár, július 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az új gabonakampányban még nem lehet kialakult árról beszélni. Az árakra a lej árfolyamának alakulása feltétlenül nagy hatással lesz. Amennyiben a lej tovább esne, úgy természetesen nagyobb árak lesznek elérhetők, de ha a lej megmarad mai árfolyamán, vagy esetleg magasabb árfolyamot ér el, az árak minden valószínűség szerint megmaradnak a mai szinten. A buza árának esése azért valószínűtlen, mert az ideán csak közepes termés várható. Egészen bizonyosra vehető azonban a zab és árpa árának visszaesése, annál is inkább, mert a szomszédos külföldi országokban e terményekben mindenütt rekordtermés várható. Csehszlovákia, Németország, Magyarország az ígérkező rekordtermés mellett a piacokon feltétlenül leszorítja a romániai zabot és árpát, mert a mai romániai vám- és vasuttarifa mellett Románia nem bírja ki az exportot.

Tengeriben és hűvelyesekben, ha időközben kedvezőtlen időjárás nem áll be, Romániában is rekordtermés várható, ami a hűvelyesek exportját nagymértékben elősegíti. A jelenlegi buzaárak Romániában 64-65 ezer lej között mozognak vagononként, míg Kolozsváron 63-67

ezerre rug vagononként a buza ára. Ha a kormány nem fogja a jelenlegi vasuti és vámtarifát mérsékelni, úgy egészen bizonyos, hogy Csehszlovákia és Magyarország, mely országokból vámentesen lehet búzát exportálni, teljesen lehetetlenné teszi azt, hogy csak egy vagon búzát is ki lehessen exportálni Romániából.

Vetőmagban és lóherében jó, közepes termés várható. E cikkekben, ha Franciaországban, Olaszországban és Oroszországban a termés nem lesz kielégítő, lehet számítani arra, hogy Románia is kikerül a világpiacon. Mindenesetre számolni kell azzal, hogy Franciaország arankamentes magvakat küld a világpiacon, amely a mi inffiált magvainkkal könnyebben versenyezhet. A romániai magvakat csak nagy apadással lehet mentesíteni az arankától és csak erős apadással lehet a világpiacon hozni. De még így is a francia magvak az olcsóbbak. Természetesen, pontos diagnózist e tekintetben csak a jövő hónapban lehet adni, mert a vetőmagvakban a pillanatnyi jó kilátásokat még leronthatják időjárásbeli rendellenességek, viszont az is meglehet, hogy Franciaországban ez idén vetőmagvakban gyenge lesz a termés.

Leépítés az erdélyi nagyiparban

Segít-e még a vámrevízió? Az Astra elbocsátja tisztviselőit és munkásait

(Cluj-Kolozsvár, július 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ugyiszólván órák kérdése, hogy az új vámtarifa életbe lépjen. A kereskedőtársadalom erőfeszítése, mellyel a vámrevízió életbe léptetését megakadályozni akarta, erőtlenné bizonyult a nagyiparosok és a kormány akaratával szemben. Önkéntlenül felvetődik az a kérdés: milyen ipari állapotokat talál az életbe lépő új vámtarifa Erdélyben? A közvélemény úgy van tájékozva, hogy itt Erdélyben egy fejlődő és nagyraihivatott nagyipar van kifejlődésben, melynek a vámtarifarevizió lét vagy nem lét kérdése. Természetes, hogy mai, akik objektív szemlézői vagyunk a mai súlyos gazdasági válság közepette az ipari élet ingadozó változásainak, csak örvendeni tudnánk azon, ha a vámtarifa egy tényleges fejlődés megerősítésére szolgálna.

A tények azonban egészen mást mutatnak. A tények azt bizonyítják, hogy a hajdan tényleg fejlődési lendületben volt erdélyi nagyipar teljesen kiesett az előrelendülés irányvonalából és ehelyett egy általános „Abban” szakadéka felé siet. Aradról jelentik lapunknak, hogy az Astra gépgyár, mely egyike nemcsak Erdély, hanem egész Románia legnagyobb nehézipari üzemének, az utóbbi két hétben harminc tisztviselőt bocsátott el szolgálatából és fokozatosan, ugyiszólván hétről-hétre likvidálni akarja eddigi munkásságát is. Kérdezzük, ez hát az a fejlődés, melynek megóvására és továbbfejlesztésére a vámtarifarevizió van hivatva? Ha a dolgok mégé nézünk, akkor arra a konklúzióra kell jutnunk, hogy a kormány nagyiparpártoló politikája Janus-arcú, mely míg egyfelől az adakozás és jóakarát köpenybe burkolózik, másfelől tudatosan tört szegez az erdélyi ipar

mellének. Mert mi is az oka az Astra leépítési manőverének? Elsősorban az, hogy a gyár vezetősége különböző kormányigéretnek garanciája mellett, drága gépek beszerzésével repülőgép gyártására rendezkedett be és amikor már berendezkedett, természetesen a kormánytól egyetlen megrendelést sem kapott. A nagyszegű investáció így teljesen hiábavaló volt, a munkásokat nem tudta foglalkoztatni a gyár és csak természetesen, hogy ezek után nem maradt más hátra, mint hogy üzemének ezt a részét leépítse. Amíg az olasz érdekeltségek pénzéből tellett, addig a gyár igyekezett eleget tenni kötelezettségeinek, de mikor az olasz érdekeltek is belátták a helyzet tarthatatlanságát és kilátástalanságát, természetesen ők sem voltak tovább hajlandók a gyártatással tovább alimentálni. Ez azonban a bajoknak csak egyik része. A másik baj az, amit már annyiszor hangsúlyoztunk, annyi alkalommal kapcsolatban, hogy az államnak szállított megrendeléseket az állam nem fizette ki. Az Astra esete nem egyedülálló. A legtöbb erdélyi vállalatnál ha nem is ilyen súlyosan nagyarányu, de azért hasonló a helyzet.

Kibővítik a kolozsvári telefontyár üzemét. A Teleo-Romana érdekeltségébe tartozó kolozsvári telefontyár mindeztideig redukált üzemművel dolgozott és mindössze nyolc-tíz munkást foglalkoztatott. Mint értesültünk, a telefontyár üzemét a temesvári „Energia” iparvállalat közreműködésével lényegesen kibővítik és így a telefontyár rövidesen bővített üzemművel megkezdí működését. Hir szerint a gyár vezetősége már meg is kötötte a munkások szakszervezetével az újonnan foglalkoztatni szándékolt munkások számára a kollektív szerződést.

A nagyszalontai iparosok és kereskedők a közmunkaadó egységes megállapításáért. A nagyszalontai iparosok és kereskedők pár nappal ezelőtt megtartott értekezletén elhatározták,

memorandumban fogják kérni a város vezetőségét, hogy a közmunkaadó adóalanyként egységesen szál lejtben állapítsák meg.

Bérmozgalom a temesvári söriparban. Temesvárról jelentik: A temesvári sörgyár nemrég tizenöt százalékos béremelést adott munkásai egy részének, ezzel akarván elejét venni a söriparban is beállható bérmozgalomnak. A tizenöt százalékos béremelést a gyár igazgatósága most megtagadta azoktól a munkásoktól, akiknek nem volt irásos szerződésük a tizenöt százalékos béremelésre.

Bevonják a bankok devizaautorizációit? Egyik közgazdasági hetilap azt a hirt közli, hogy a kormány visszavonja a devizakereskedelem lebonyolításával megbízott pénzintézetektől a devizaautorizációt és a devizakereskedelem jogát monopolisztikus formában az állam fogja gyakorolni. A meg nem erősített és valószínűtlen hirt természetesen fentartással közöljük. Hasonló kísérlet már volt a gyenge valutájú közép-európai államokban is, azonban a kísérlet mindenütt megbukott.

A mai valutapiac

A valutapiac ma is megtartotta tegnap lánghalását. A piacon meglehetősen üzletlenség uralkodott, egyelőre azonban az árak megtartották tegnapi szintjüket. Az árak a következők voltak: Osztrák korona 294-298, magyar korona 320-330, cseh korona 700-708, svájci frank 43-20-43-30, dollár 240-241-00, francia frank 12-40-12-45, font sterling 1005-1055, olasz lira 10-40-10-45.

Valutapiac július 9-én:

Zürich. Nyitás-Zárás: Berlin 134-50-134-50, Amsterdam 21135-21135, Newyork 559-75-559-75, London 2426-50-2426-50, Páris 28-50-28-50, Milano 2387-5-2387-5, Prága 1640-00-1640-00, Budapest 67-50-67-50, Belgrád 660-00-660-00, Bukarest 220-00-220-00, Varsó 103-108, Bécs 7895-7895.

Az iparvállalatoknak kiadott CFR. mozdonnyok ellenőrzése. Bukarastból jelentik: A közlekedésiügyi minisztérium az 1907-678 számú magyar miniseteri rendelet alapján intézkedett a vasuti igazgatóságoknál, hogy a kerületükbe tartozó és az iparvállalatoknak kiadott mozdonnyokat vegyék szigorubb ellenőrzés alá.

A hosszuszói országos vásár. A kisküllőmegyei Hosszuszói községben ezennel országos vásárok fognak tartatni a következő napokon: marha- és lóvásár február 23-tól 25-ig és kirakóvásár február 26-án. Ugyanezek országos marha- és lóvásárok lesznek minden év június 20-23-án és október 23-26-án. A hetivásár minden hét szerda napján lesz megtartva.

Prima
bácskai
kender

Kapható:
Navas Doros
Timisoara

Ma művészi kivitelű
Butort, zongorát

Készítsd meg a
Marosvásárhelyre és székely-és-réti
SZÉKELY ÉS RÉTI

ERDÉLYRESI BUTORTYÁR RÉSZV.-TÁRS. butortermelő
szabások faragásokról igleteiket legolcsóbban itt szerezhetik

Zsák ~ Ponyva

Vétel Eladás

Kölcsönintézet, javítóműhely

Albala Izsó Timisoara

M. Piata Train 2. szám. Súlypont: Albala Timisoara-Fabriz
Interurbán telefon 60

A Temesvári Műmalom R.-T.
mindenkinek ajánlja Tészta- és Konzervgyárának

elsőrendű **M.M.** készítményeit

Kaphatók minden nagyobb fűszerüzletben

ZONGORA OCASSIÓ
Telefon 13-45 sz.

Kitűnő hangu rövid, kereszthurok zongorák, pianinók már 25.000 lejtől kaphatók. Alkalmi vétel.

STERNBERG

Oradea-Mare
Piata Unirei
2.

Na közpor zésénel bajnok eleget köznap ket. N többi k szezont csak az zonnak a nagy ren dele köz ések hétköz n lej átszás közés N vés me a nagy bajnok nap, jú Nagy L Kold kolozsvá töttek le Makkabi szombat a Haggi baton a lesz az sület res utas esay A GI közése Victoria, a sors é II-vel m aradi cs azélsőt ja jobbössze A pő verseny szabásua vevők ép passégeike ben a n svájci ver versenyre bajnokme lesz ezen vel erejét idei pöst év augusz is részt fo

240-1924

Az alb ekl. zsidó t alkalmazni. kitoktatók, rendelkezne birják. Fize szeptember Kellően dandók. Alba-I



Kivá kelle a

Gyár

SPORT

város vezetőségét
kint egységesen szár

svári sörparban
vári sörgyár nemrég
lett munkásai egy-
venni a sörparban
A tizenöt százalékos
most megtagadta
nem volt irásos
bőremelésre.

vizaautorizációit?
zt a hirt közli,
a devizakereske-
zett pénzintézetek
devizakereskedé-
mában az állam
erősített és va-
fentartással kö-
volt a gyenge
kban is, azonban
ott.

apiac

ita tegnap laanya-
talenség uralkodott,
egtartották tegnapi
k voltak: Osztrák
korona 320-330,
frank 43-20—
1055, olasz lira

9-én:
n 134-50—134-50,
ewyork 559-75—
50, Paris 28-50—
Prága 1640-00—
Belgrád 680-00—
00, Varsó 103—

iadott CFR. moz-
stból jelentik. A
1907-578 számú
ján intézkedett a
kerületkbe tar-
adott mosdonyokat

os vásár. A kis-
égen ezennél or-
kvetkező napokon
l 25-ig és kirakó-
országos marha-
július 20-23 án
vásár minden hét

kender

ngorát

lyre

ÉTI

TÁRS. beutertemsi

bban szövetek

nyva

Eladás

nyisoara

afa Timisoara-Fabrics

lom R.-T.

onzer-gyárának

készítményeit

szervezetben

Oradea-Mare

Piata Unirei

2.

Nagyvárad is befejezi a bajnokságot. A központi labdarúgó szakosztály azou rendelkezésének, hogy e hó végéig be kell fejezni a bajnokságot, úgy látszik minden kerületben eleget tesznek és ha másképp nem lehet, hét-köznap játszik le a még hátralevő mérkőzéseket. Nagyvárad és Temesvár kivételével a többi kerületek már be is fejezték a bajnoki szezonot. Nagyváradon az volt a helyzet, hogy csak augusztus második felére lesz vége a szezonnak, de úgy látszik erélyesebb közbelépésre a nagyváradai intézőbizottság is hozzálátott a rendelet végrehajtásához. A már kisorsolt mérkőzések időpontját előrehozva, azok lejátszását hétköznapra rendelte el. Így ma délután kerül lejátszásra a Törökvis—Egyetértés bajnoki mérkőzés Nagyváradon a NAC—Szatmári Törökvis mecs Szatmáron. Itt említjük meg, hogy a nagyváradai futballderbi, a NAC—Törökvis bajnoki mérkőzés az eredeti terv szerint vasárnap, július 13-án kerül eldöntésre. A mérkőzést Nagy Lajos vezeti.

Kolozsvári csapatok Csernovitzban. A kolozsvári CFR és a Haggibor mérkőzést követően le Csernovitz két legjobb csapatával, a Makkabival és a Dragosvodával. A CFR most szombaton és vasárnap játszik Csernovitzban, a Haggibor pedig a jövő hónap 9-én. Szombaton a Dragosvoda, vasárnap pedig a Makkabi lesz az ellenfele. Mindkét csernovitzi egyület respektabilis erőt képvisel és így a vasutas csapat nagyon nehéz küzdelem előtt áll.

A Gloria-CFR szombati és vasárnapi mérkőzése elé nagy várakozással tekintenek. A Victoria, melyet az ideai bajnokságban ugyanaz a sors érte, mint a Gloria-CFR t, Isvánffy II-vel megerősödve veszi fel a küzdelmet az aradi csapat ellen. Istvánffy Megyeri helyett szélsőt játszik, míg Megyeri Dzsinszki helyett jobbösszekötő lesz.

A pöstyén-fürdői nemzetközi lawn-tennisz verseny az előjelek után itélve igen nagy-szabásúnak ígérkezik. A csehszlovákiai résztvevők éppen mostanában igazolták fényes képességeiket, midőn a Davis-kupáért való versenyben a nemzetközi viszonylatban is elsőrangú svájci versenyzőkkel mérték össze erejüket. A versenyre meghívást kapott a kiváló magyar bajnokmester Kehrling is, akinek így alkalma lesz ezen nemes sport legkiválóbb képviselői-vel erejét összemérni. Amint értesülünk, az ideai pöstyéni tenniszversenyen, mely folyó év augusztus hó 18-ikán kezdődik, Románia is részt fog venni.

240—1924.

Pályázat

Az albaiuliai izr. hitközség, elemi iskolájánál okl. zsidó tanítót és külön hitoktatót 7500-t kíván alkalmazni. Pályázhatnak olyan okl. tanítók ill. oktatók, akik ezen a téren teljes jártassággal rendelkeznek, a román és magyar nyelvet tökéletesen bírják. Fizetés megegyezés szerint. Az állás f. évi szeptember 1-ével töltendő be.

Kellően felszerelt kérvények alábbi címre küldendők.

Alba-Iulia, 1924. jul. 8.

Az Alba-juliai izr. hitk. iskolaszéke.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

A MAGYAR SZÍNHÁZ HETI MŰSORA

Csütörtök: Kis Gróf (Pintér Böske, Kőszegi Margit és Jung János vendégjátékával. Sorozatszám 463.)
Péntek: Lotti ezredesei. (Pintér Böske vendégjátékával. Sorozatszám 464.)
Szombat: Indig Alfréd önálló hangversenye Pongrácz Adám zongorakísérete mellett. Előtte: Susanne titka. (Sorozatszám 465.)
Vasárnap d. u.: Gül baba. (Méréselt helyárrakkal. Sorozatszám 466.)
Vasárnap este: Gyimesi vadvirág. (Nagy Gyula bucsu-estéje. Sorozatszám 467.)

MOZGÓK MŰSORA

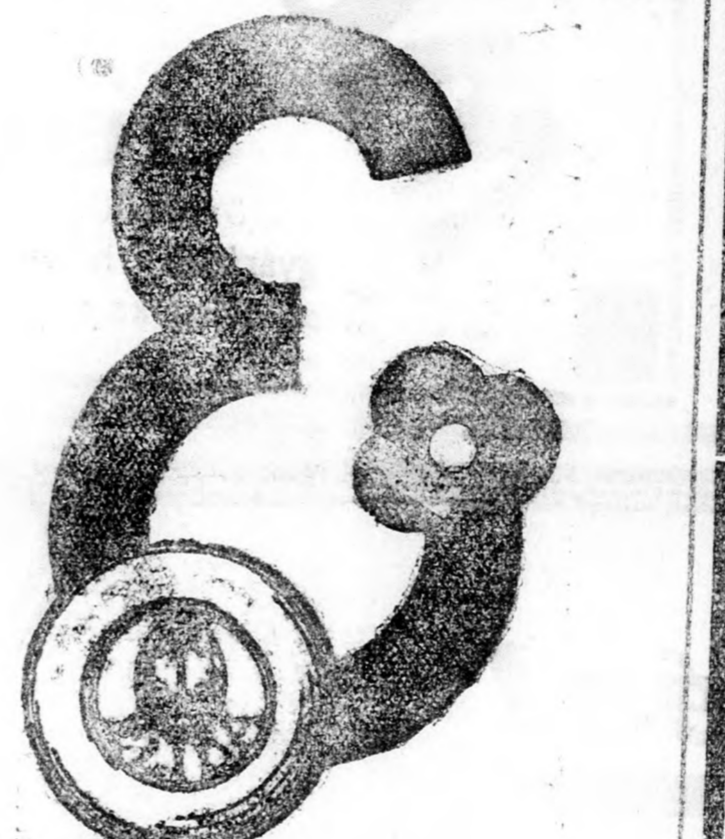
Select-Mozgó: Csütörtök, július 10. *Alámerült világ.* Szentimentális dráma, Biró Lajos regénye után, 5 felvonásban. Főszerepben a közismert orosz művésznő: Olga Levinsky és Várkonyi Mihály.

Uránia-Mozgó: Csütörtök, július 10. *Madeleine Ferrat.* Szentimentális dráma, 6 felvonásban, Emil Zola regénye után. Főszerepben Francesca Bertini.

Telefon-
sz. 67. **LÁDAGYÁR** Értékesítő

Mindenemlékű ládákat és fűzőket készítesz és az új modorú ruhákban megrendelésre azonnal készíti és szállítja a legolcsóbb napi áron

Sajovics és Lebevis fűzőkereskedés és ládagyár
Cluj, strada Caranasi (volt Kárpáti) nr. 1. sz. ud.



FÜRDŐSZAPPAN
világ híre

Első Erdélyrészi Ékszerárnyagár

Cluj, Calea Regalei Ferdinand 6. szám
Telefon: ismeretlen 8-12 * Értékesítő: Javara, Cluj

Ékszerárnyagár, nagykereskedés

Főosztály: nagy és kisméretű * Arany, ezüst és platina ékszerekkel

Készlet és Schwarzwaldi árában valószínűtlen kínálatot látnak benne nagy kerület.

Deak vizuálisan ábrázolták!

Longines
7 GRANDS PRIX
Legpontosabb óra

Kiváló minőségű, kellemes és üdítő

tordai sör

Gyár: Turda, telefon 5. Főraktár: Cluj, telef. 394

Házlebontás

miatt

SZABÓ JENŐ

selyem- és szövetáru-
háza Cluj, Calea .egele
Ferdinand 5. sz alatt
a következő árakban

elárusítást
rendez:

- 1 mtr. karton , 26
- 1 „ mosó de-
lén, ruhára . 39
- 1 mtr. zefir, férfi
ingre 42
- 1 mt. fehérnemű
vászon 37
- 1 mt. sima crepp 39
- 1 méter keckás
crepp száda . 65
- 1 mtr. 100 cm.
széles epong 98
- 1 mtr. grenadin
különböző min-
tában 73
- 1 mt. csikos és
keckás szövet 65
- 1 m. tiszta gyap-
ju csikos szövet 250

Selymekben,
szövetekben és
grenadinokban
nagy választék!

Telefon **479** Telefon

APRÓHIRDETÉSEK

Belvárosi utcai szép nagy és világos egyszobás lakásomat előszerénném kisebb, szintén belvárosi szobás lakással. Cim a kiadóban.

Barzel

Fierarie Vasúzet

Cluj-Kolozsvár, Piața M. Vit. 13

Telefon 1049

Lakást keresek aug. 1-re. Jelige: „Magas bért fizetek“.

Eladó egy ebédli nagy kredenc: Értekezni Vasvári Pál, u. 3. sz.

HUNWALD



ÜVEGCISZOLDA és tükörgyár. Tábla-üveg raktár és üveg-üzemi vállalat. Hibás tükörök újrafoncsorozása.

Könyvszükségletét az Uj Kelet könyvostálya-nál fedezze! Bárhol megjelent könyvek beszerzését vállaljuk.

GRÜNWARD & STEINER.

Előrehaladott idény miatt az összes nyári anyagok leszállított árban!

Grünwald és Steiner

női divatkülönlegességek áruháza
Cluj, Piața Unirii No. 12. — Telefon 9-61

Telefon 78. szám

Jól fagyasztott
Műjég
a
CZELL

Sörfőzde jéggyárában f. hó 7-től kezdődőleg kapható.

MEGÉRKEZTEK

a pehely-könnyű **nyulszörkalapok**

DRBJA LEI 120.—

Weisz Siegfried kalap- és uridivatár-házába Cluj, Calea Reg. Ferdinand 6.

Értesítés!

Van szerencsém a nagyérdemű vásárló közönség tudomására hozni, hogy tűzfifa telepemet Str. Noa (v. Uj-ucca) 59. szám alatt megnyitottam. Megrendelések 819-es telefonszám alatt eszkozlendok.

NÁDOR REZSŐ, áll. fakeskedelmi vállalata, Cluj-Kolozsvár

A kolozsvári

CZELL

sörfőzde világos

„URSUS“

söre

a közönség legkedveltebb itala

Mozdony- és géprészeket

külföldről beszeréz garancia mellett

Grossmann Jenő Nagyvárad

Baross-u. 10. / Sörgyönyeim Grossmasin. Telefonszám 28

Kiadó: Nyomda- és Kiadóvállalat E.-T. nyomatón Cluj, str. Baron L. Pop (volt Bányász-utca) 10. szám.

Vágott és vágatlan tűzfát

vagon, 51- és mázsatételekben, ugyiszintén meszet, cementet és gipszet

Calcit Művek R.-T. Cluj

Str. Dragalina (v. Fellegvári-ut) 9. Telefon interurban 11-04
Egy m³ oltott mész 400 lej

Az „UJ KELET” könyvostálya

Cluj, Str. Baron L. Pop 10.

Egyszáz lej értékű könyvet kap **ingyen** az Uj Kelet minden előfizetője és olvasója, aki az alábbi csoportot megrendeli:

I. csoport:

- Sch. Alejchem: Leégett nemesek (Kötve. Novellás könyv)
- Ujvári: Bosszuálló Isten (Regény)
- Goldschmidt: Egy zsidósors (Amatőr példány. 3 kötetes regény)
- Giszkalay: Titok. (Egyfelv. dráma)
- Agnon: És a meggörbödött kiegyenesedik. (Regény)
- Nordau: Dr. Kohn. (4 felv. dráma)
- Biró Lajos: A zsidók utja. (Tanulmány)
- Giszkalay: Támár. (Amatőrpéldány. Bibliai regény)

Ezt a hatszáz lejes sorozatot ötszáz lejért (és portó) szállítjuk előfizetőinknek és olvasóinknak a pénz előzetes beküldése mellett vagy utánvéttel

★

Nyolcvan lej értékű könyvet kap **ingyen** az Uj Kelet minden előfizetője és olvasója, aki az alábbi csoportot megrendeli:

II. csoport:

- Sch. Alejchem: Leégett nemesek. (Füzve. Novellás könyv)
- Grotto: Zsidó renaissance. (Kötve. Tanulmány)
- Goldschmidt: Egy zsidósors. (3 kötetes regény)
- Gorion: József és testvérei. (Bibliai regény)
- Kaczér: Golem ember akar lenni. (Drámai szimbolum)
- Giszkalay: Támár. (Bibliai regény)
- Sombart: A zsidók jövője. (Tanulm.)
- Paneth: Utazásom a Szentföldön. (Utáírás)

Ezt a 380 lejes sorozatot háromszáz lejért (és portó) szállítjuk előfizetőinknek és olvasóinknak a pénz előzetes beküldése mellett vagy utánvéttel.

★

Harminc lej értékű könyvet kap **ingyen** az UJ KELET minden előfizetője és olvasója, aki az alábbi csoportot megrendeli:

III. csoport (ifjúsági könyvek):

- Dr. Bai: Zengő hárfá.
- Nordau: Mesék.
- Kabbalisták és Csodatevők.
- Paneth: Utazásom a Szentföldön.
- Konrad: Futball ABC.
- Sch. Alejchem: A 13. Robinzon.

Ezt a 130 lejes sorozatot száz lejért (és portó) szállítjuk előfizetőinknek és olvasóinknak a pénz előzetes beküldése mellett vagy utánvéttel.

★

Husz lej értékű könyvet kap **ingyen** az Uj Kelet minden előfizetője és olvasója, aki az alábbi csoportot megrendeli:

IV. csoport (cionista tanulmányok):

- Sokolov: Uj zsidó.
- Gorelik: Cion és Golus.
- Pinsker: Antoemantipatio.
- Dr. Marton: A zsidó nemzet Erdélyben.
- Mairovits: Tora és cionizmus.
- Dr. Blank: Mit akar a cionizmus.
- Goldmann: A zsidó nemzet követelése.

Ezt a 90 lejes sorozatot hetven lejért (és portó) szállítjuk előfizetőinknek és olvasóinknak a pénz előzetes beküldése mellett vagy utánvéttel.

Kisérje figyelemmel további sorozatainkat!

1924 júli

Sztrá
Kizá

(Cluj-K...
siójától.)
kisebbség
és a kolo
folytak,
befejezést
lapok mu
ben, az i
tak a tár
nek meg
az ujsá
egyben e
ságának é
zódás me
tatásiban
Tetmészet
megfelelő
juk igazol
szok a fe
megállapí
ujságírók
lenyomtat
lyet az er
mel tudta
kiadók a
rég hely
azzal ind
sokra van
tani tudja

Az
A tár
ségának
a lap lét
ást könt
lásokon
A tár
penthoz
ntézett a
hért a k
közölg.
készt, es
sen, mun
Válsz l
volt részt
munkatár
tása miat
tekinti. E

Az er
írók szer
ként ma

„A
és alka
lektiv
lejár.
indított
ményre
„Keleti
egyfelő
tiszszá
a kolle
ki akar
négy é
ségi ujs
jelentet
szervez
estig v
lisra l
vonatko
délég
szervez
telten
választ
sem ér
bályosa
Ujság“